

Mediefaglig manual til de store opgaver SRP og SSO

De nye læreplaner (2017) og dermed også de store opgaver SRP og SSO rummer nye muligheder og rammer for mediefag. Denne artikel opridses kort de væsentligste retningslinjer for den mediefaglige del af SRP og SSO. Artiklen vil derudover komme med ideer til, hvordan man skriver den gode mediefaglige opgaveformulering, som både lærere og elev kan se sig selv i.

Næste afsnit handler blandt andet om innovation. Fra 2017 er der på stx en mulighed for at arbejde innovativt og lave et selvproduceret materiale i sin SRP. Hvilke muligheder ligger der i det, og hvordan griber man det an?

Reformen har et øget fokus på videnskabsteori, som naturligvis også inkorporeres i de store skriftlige opgaver. Det kræver, at eleverne viser metodebevidsthed, men hvordan kan det indarbejdes i den skriftlige opgave og i den mundtlige eksamen på stx?

Artiklen vil til slut komme med ideer til, hvordan man giver eleven de bedste betingelser for at opfylde de faglige mål gennem næranalysen.

Nederst vil man kunne finde en tjekliste, som kan bruges af både lærere og elever.

Studieretningsprojektet på stx

På stx udarbejdes studieretningsprojektet som hovedregel med 2 fag. Her kan mediefag optræde på både C-, B- og A-niveau. I de flerfaglige opgaver skal mindst et af fagene være på A-niveau og mindst et fag skal være et studieretningsfag. Studieretningsprojektet kan i særlige tilfælde optræde som enkeltfagligt projekt på A-niveau. Opgavens omfang er, som vi kender det, 15–20 normalsider, men fra 2017 danner det skriftlige produkt udgangspunkt for en mundtlig eksamination, hvor såvel det skriftlige produkt som den mundtlige prøve bedømmes. (Læs mere i læreplanen for studieretningsprojektet)

Større skriftlig opgave på hf (SSO)

Mediefag kan på hf indgå i et enkeltfagligt projekt, hvis faget er løftet til B-niveau eller som det ene fag i et flerfagligt projekt på både C- og B-niveau. Hvis mediefag er på C-niveau, skal det andet fag være på mindst B-niveau. Det forventede omfang er 10–15 normalsider, og bedømmelsen baseres udelukkende på det skriftlige produkt.

I vejledningen for mediefag står følgende: *"I SSO kan området for en opgaveformulering relatere til virkelighedsnære problemstillinger inden for et professionsområde"*.

(Læs mere i læreplanen for de store skriftlige opgaver:

<https://uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/fag-og-laereplaner/laereplaner-2017/hf-laereplaner-2017>)

Særligt for STX og SRP- Innovation og/eller selvfremstillet produkt

Fra 2017 er det en mulighed, at studieretningsprojektet kan indeholde innovation. Her skal eleven udvikle en løsning på et konkret problem. I vejledningen beskrives et innovativt løsningsforslag således:

”Ved et innovativt løsningsforslag forstås, at forslaget har værdi for andre og tilfører den konkrete sammenhæng noget nyt. Forslaget behøver ikke at være nyt i absolut forstand, men skal bidrage med noget nyt i den konkrete sammenhæng. En eksisterende løsning fra en anden sammenhæng kan således tilføre et uløst problem noget nyt i den undersøgte sammenhæng”

I en mediefaglig SRP vil det altså være muligt for eleven at udarbejde f.eks. en kampagnestrategi for at imødekomme et løsningsforslag til en given problematik. Da der ikke stilles et decideret produktkrav, kan der godt være tale om en idé og/eller skitse til et produkt. Det er dog helt centralt, at der knyttes faglige overvejelser til løsningen, så eleven kan leve op til de faglige mål for studieretningsprojektet.

Det er ligeledes vigtigt, at opgaveformuleringen lægger op til, at eleven kan undersøge et problem og udarbejde og vurdere et innovativt løsningsforslag.

For mediefag er det ikke kun i innovative projekter, at eleven kan fremstille et produkt. Da mediefag er et kunstnerisk fag, kan eleven som en del af det anvendte materiale fremstille et selvproduceret produkt i en opgave uden innovation. Her er det væsentligt, at det selvproducerede produkt dokumenteres tydeligt i det skriftlige produkt. Vejledningen for studieretningsprojektet afsnit 4.2.3 beskriver det således: *”Det er vigtigt, at der i studieretningsprojektets skriftlige produkt indgår en passende dokumentation for det selvproducerede produkt, da et væsentligt element i bedømmelsen af studieretningsprojektet er det skriftlige produkt”* Et selvproduceret produkt kunne for eksempel være en teaser, der er med til at understøtte opgaven.

Det er vigtigt at pointere, at der ikke er færre krav til den skriftlige opgave, hvis eleven vælger en opgave med innovation og/eller selvfremstillede produktioner i de kunstneriske fag. Det er altså de samme opgavekrav og de samme bedømmelseskriterier, der gælder. Produkterne kan ikke udarbejdes i grupper, og eleven kan heller ikke (gen)bruge en tidligere produktion.

Innovationsopgaven og opgaven med selvfremstillede produktioner kan måske virke som en ekstra arbejdsopgave for eleven, men det kan på den anden side medføre, at eleven får et ejerskab i forhold til opgaven, som kan være med til at skabe en faglig fordybelse.

Hvordan udformer man den gode opgaveformulering?

Når man som mediefagslærer skal udarbejde en god opgaveformulering til sine elever, er der en række forhold, man kan indtænke. Man skal sikre sig, at formuleringen gør det muligt at opfylde de faglige mål, hvilket selvsagt gælder både de fagfaglige og de flerfaglige mål for SSO og SRP.

Flerfaglige mål: I en flerfaglig opgaveformulering er det en nødvendighed, at begge fag er i spil. Opgaveformuleringen skal sigte mod, at eleven kan skrive en sammenhængende opgave med taksonomisk progression. Opgaveformuleringen bør derfor være konkret og afgrænset, så eleven ikke taber den røde tråd. For at sikre flerfagligheden kan man ønske en mediefaglig analyse og fortolkning på baggrund af redegørelsen. Det kan for eksempel være en redegørelse for senmoderne teoretikere (samfundsfag), Aristoteles' poetik (græsk) eller film noir som litterær genre (engelsk). Derved giver man de bedste betingelser for, at eleven kan trække sin teori med sig ned i analysen. I samme boldgade bør opgaveformuleringens diskuterende og/eller vurderende del bygge bro mellem afsnittene, så analysen ikke glemmes. Tager man udgangspunkt i opgaven med græsk som andet fag, kunne opgavens afsluttende del være en diskussion af den klassiske dramaturgis gyldighed i en nyere filmproduktion. Her har eleven altså behov for at redegøre for den klassiske dramaturgi, bruge teorien i forbindelse med sin analyse af et værk og diskutere teoriens og værkets styrker og svagheder, så opgaven fremstår som et samlet hele.

Mediefaglige mål: For at opfylde de fagspecifikke mål kan man i opgaveformuleringens analytiske område pege på, at eleven skal benytte specifikke metodetilgange (genrer, dramaturgi, reception etc.) og/eller inddrage relevant teori (Bordwell, Goffman, Schubart m.fl). Da det er et krav, at eleven inddrager basal videnskabsteori i forbindelse med studieretningsprojektet, bør den benyttede teori inddrages med dette for øje. Egner teorien sig til netop denne opgave? Og kan den danne baggrund for en teoretisk diskussion?

Næranalysen står helt centralt i mediefag, og derfor kan en mediefagslærer med fordel sørge for, at der helt eksplicit skrives i opgaveformuleringen, at eleven skal foretage en næranalyse af en del af sit materiale på baggrund af en teoretisk vinkling. Man kan guide eleven til at holde fokus, hvis man beder om en næranalyse, der fokuserer på fremstillingen af dette og hint. Læs mere om næranalysen i næste afsnit.

Naturligvis skal alt ikke serveres på et sølvfad, for opgaveformuleringen skal også indeholde et aspekt, som for eleven er ukendt og derfor kræver, at han/hun sætter sig ind i nye forhold. Man kan eventuelt vedlægge en ukendt artikel, anmeldelse eller lignende som bilag. I opgaveformuleringen kan man bede eleven om at inddrage bilaget, hvor det nu bedst giver mening, hvad enten det er i redegørelsen, analysen, diskussionen eller i metodeovervejelserne. Man kan også lade det være op til eleven, hvor det bedst inddrages.

De store skriftlige opgaver kræver faglig fordybelse og tilegnelse af viden udover undervisningen. Indtænk derfor nye perspektiver i samarbejde med eleven. Som vejleder bør man også medtænke, hvilket niveau eleven har faget på, og om det kan opfyldes inden

for projektets tidsramme. Man hjælper eleverne meget, hvis projektet har en passende og gerne individuelt tilpasset sværhedsgrad, så eleven hverken knækker halsen eller underpræsterer.

Opfyldelsen af de (medie)faglige mål i SSO og SRP – den gode næranalyse

Som nævnt i forrige afsnit kan ønsket om en næranalyse med fordel indskrives direkte i opgaveformuleringen. I SSOen vurderes eleven på sin evne til at anvende sit faglige begrebsapparat, hvilket netop en fokuseret og grundig næranalyse kan understøtte. I SRPen handler det for eleven om at kunne demonstrere faglig indsigt og kunne udvælge og anvende faglige tilgange. Også her er næranalysens bevægelse mellem analyse og fortolkning en måde, hvorpå eleven kan anvende sit fag, sine begreber og samtidig vise overblik. Næranalysen skrives i prosa, det vil sige, at den ikke blot skal vedlægges som et bilag, men skrives i et sammenhængende stykke tekst i selve opgaven. Dog kan eleven med fordel vedlægge bilag som for eksempel en sekvensoversigt og/eller relevante og bearbejdede screenshots fra sit analyseobjekt som supplement og uddybende dokumentation til og for næranalysen.

For både SRP og SSO er en god næranalyse afhængig af det, man kan kalde de tre H'er. Hvad er filmet? Hvordan er det filmet? Og hvorfor er det filmet på denne måde? På denne vis sikrer man sig, at analysen rummer både analyse og fortolkning. Man forhindrer med andre ord, at eleven blot konstaterer, at der bruges nærbilleder og synkron lyd, men ikke tolker på effekten af de anvendte virkemidler. Herved sikres den taksonomiske progression.

Mediefag er naturligvis mere og andet end næranalysen. Mediefag kan også optræde som mediefaglig teori og metoder i såvel redegørelse, som i analysedelen og i det vurderende og/eller diskuterende afsnit i opgaven. Alt dette afhænger blandt andet af, hvilket andet fag, der er i spil og om mediefag er på C-, B- eller A-niveau. Denne artikel vil dog opfordre til at bruge en del energi på at køre det næranalytiske i tydelig stilling.

Den mundtlige eksamen på STX – herunder videnskabsteori og metodebevidsthed

De anvendte metoder og den anvendte teori i en stor opgave med mediefag er naturligvis afhængig af flere faktorer. Arbejdes der med fakta eller fiktion? Vil en genanalyse give mening? Hvad er det andet fag? Er det et innovativt projekt? Der vil dog være en række overvejelser, der under alle omstændigheder er brugbare for både elev og mediefagslærer. Mediefags hovedområde er som bekendt humaniora, så opgaven skal på en eller anden vis indeholde en beskrivelse, analyse og fortolkning af kulturprodukter. Ved den afsluttende mundtlige prøve lægges der vægt på elevens "evne til at foretage metodiske, tværfaglige og basale videnskabsteoretiske overvejelser i forbindelse med projekter og valg af indgående fag" (mediefags læreplan afsnit 4.4) I mediefag kan man i den daglige undervisning støtte og udvikle elevernes metodebevidsthed ved at afprøve forskellige metoder på samme kulturprodukt, så man sikrer sig, at eleverne ser forskelle og ligheder og styrker og svagheder. I mediefags vejledning, afsnit 3.4 Samspil med andre fag, findes flere eksempler på analysestrategier, som kan sættes spil. Det kan for eksempel være komparativ analyse,

kønskritisk analyse eller auteuranalyse. Valget af analysestrategier i en SRP afhænger af, hvilke faglige felter opgaven vil undersøge.

Til selve SRP-vejledningen kan man med fordel spørge ind til og udfordre elevernes metode- og teorivalg, så de allerede her begynder at overveje mulige styrker og svagheder, som kan behandles i den mundtlige eksamen. Det kunne som eksempel være, at eleven overvejer den mulige usikkerhed ved målgruppefastsættelse. Et andet eksempel kunne være, at eleven funderer over fordele og ulemper ved at lægge sig fast på en kønskritisk analyse og fortolkning. Fordelen ved, at eleven inddrager videnskabsteori og udviser metodebevidsthed løbende i opgaveprocessen, er, at det ikke kommer til at fremstå som et løsrevet appendiks, men som en naturlig del af opgavens samlede hele.

Tjekliste – har du husket?

<p>Er de(t) indgående fag på det rette niveau?</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Stx: Er det ene fag et studieretningsfag? Og er det ene fag på mindst A-niveau? ● Hf: Er det enkeltfaglige projekt med Mediefag på mindst B-niveau? Eller er det andet fag i et flerfagligt projekt med mediefag på mindst B-niveau? 	
<p>Kan man besvare opgaven tilfredsstillende med det angivne omfang?:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● 15–20 normalsider (STX) ● 10–15 normalsider (HF) 	
<p>SRP med innovativt løsningsforslag</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Har eleven mulighed for at udvikle et løsningsforslag på et problem? ● Tilbyder forslaget noget nyt i den konkrete sammenhæng? ● Lægges der i opgaveformuleringen op til, at eleven kan arbejde innovativt? 	
<p>SRP med selvproduceret materiale</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Er det selvproducerede materiale dokumenteret med tydelighed i det skriftlige produkt? ● Vil det selvproducerede materiale understøtte projektet? 	
<p>Opgaveformuleringen</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Er den konkret og afgrænset? ● Er det næranalytiske aspekt tydeligt? ● Rummer den noget for eleven ukendt? ● Opfordrer den til en taksonomisk progression? ● Er der mulighed for faglig fordybelse? ● Er den tilpasset A- B- eller C-niveau og den enkelte elev? 	
<p>Den mediefaglige næranalyse</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Er den skrevet i sammenhængende prosa 	

<ul style="list-style-type: none"> ● Bruges de tre h'er (hvad, hvordan og hvorfor)? ● Ses et begrebsapparat i anvendelse? ● Bruges den for niveauet rette filmiske terminologi? ● Har næranalysen en fokuseret rød tråd, der besvarer opgavens ordlyd? ● Anvendes materialet hensigtsmæssigt (tidskoder i parentes eller fodnote, bilag, screenshots, dramaturgiske figurer)? 	
<p>Metoder, teori og videnskabsteori</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Er der foretaget metodiske overvejelser? ● Rummer den anvendte teori mulighed for yderligere diskussion? ● Er den anvendte teori tilpasset formål og niveau? ● Kobles og bruges de indgående fag på en afvejet måde? <p>Særligt for SRP og den mundtlige eksamen</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Bruges basal videnskabsteori? ● Giver opgaven mulighed for samtale om ovenstående til den mundtlige prøve? 	

Anne Juul Møller, lektor, Odder Gymnasium